

Омельковець, Руслана і Новосад, Ольга. «Мікросистема «рослини» в народнопоетичній творчості Рівненщини». *Лінгвостилістичні студії*, вип. 17, 2022, с. 57–66.

Omelkovets, Ruslana and Novosad, Olha. "Proper Botanical Vocabulary in Folklore Texts of Rivne Region: Semantic and Stylistic Aspect". *Linguostylistic Studies*, iss. 17, 2022, pp. 57–66.

УДК 811.161.2'373.2:581.9]+821.161.2(477.82)'06.08

<https://doi.org/10.29038/2413-0923-2022-17-57-66>

МІКРОСИСТЕМА «РОСЛИНИ» В НАРОДНОПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ РІВНЕНЩИНИ

Руслана Омельковець

Волинський національний університет імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна

Ольга Новосад

Волинський національний університет імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна

У статті проаналізовано таку цінну для вивчення мови лексико-тематичну групу, як ботанічна, зокрема визначено ступінь насиченості нею фольклорних текстів та особливості її комбінування, здійснено аналіз семантико-стилістичного потенціалу флоролексем у народнопоетичній творчості Рівненщини. Фактичний матеріал засвідчує продуктивність використання флоролексем у ролі стилістем та експресем широкого емоційно-оцінного плану. Образна природа флоролексем підпорядковується індивідуально-авторському осмисленню.

Ключові слова: флорономени, говірки Рівненщини, фольклорні тексти, народнопоетичні номінації, номінативна варіативність, лексична варіантність.

BOTANICAL VOCABULARY IN FOLKLORE TEXTS OF RIVNE REGION: SEMANTIC AND STYLISTIC ASPECT

Ruslana Omelkovets

Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine

Olha Novosad

Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine

This article elucidates the study results of the lexical composition of the dialect sayings, which are of particular interest due to various changes in the speech of dialect-speakers, reflected in their vocabulary.

The purpose of the study is to analyze botanical lexemes that are valuable lexical and thematic group for language learning, and determine the degree of saturation of the folklore texts by it and the peculiarities of these lexemes combination, with an emphasis on the semantic and stylistic potential of flower lexemes in the folklore of Rivne region.

The author highlights various aspects of the theoretical foundations of the study of locally-marked lexemes in the language of literature, researchers' findings concerning the Ukrainian dialectal floronomes, in particular, the role of phytonomes in prose and poetic texts.

The case study involves lexemes which represent the names of plants in the folklore texts of the Rivne region, and aims at identification of the nomination specificity in this lexical and thematic group. It was found out that floronomes form a rich in its repertoire thematic group of vocabulary, where the degree of representation and nominative variability of its units is different. Phytonames, which are presented in folklore texts of Rivne region, can be divided into several lexical and semantic groups: trees and bushes, medicinal plants, cereal plants, wild plants, decorative plants, aquatic plants, agricultural plants. Their recorded number is 33 units (12 – trees and bushes, 4 – medicinal plants, 3 – cereal plants, 3 – wild plants, 7 – decorative plants, 1 – aquatic plant, and 3 – agricultural plants).

The functional activity of the LSG is characterized by the following quantitative indicators (70 word-usages in total): dendrolexems – 29 word-usages, including willow – 7 fixations, viburnum – 6 fixations, oak – 2 fixations, blackthorn – 4 fixations, cherry, sweet cherry, hazel, birch – 1 fixation per each, elderberry – 3 fixations, sycamore – 3 fixations; names of herbaceous plants – 26 fixations, including violets, forget-me-nots, marigolds, lily, tobacco, sedge, mint, rue – 1 fixation per each, asters – 3 fixations, rose – 2 fixations, reed – 4 fixations, chamomile – 5 fixations, hops – 4 fixations; names of agricultural crops – 15 fixations, in particular wheat – 5 fixations, beets – 7 fixations, buckwheat – 2 fixations and rye – 1 fixation. Dendrolexems such as willow - 7 fixations and viburnum - 6 fixations manifested the highest frequency. The study identifies also the peculiarities of figurative use of plant names with certain stylistic guidelines. In poetic speech, floro-lexemes acquire specific features as figurative-aesthetic and artistically significant elements of language. The figurative nature of phytonomes is mainly related to the traditions of folk song lyrics, the elements of ancient beliefs of the Slavs, and is subject to individual and authorial interpretation. But not all units of the floristic vocabulary are equally active in the stylistic function. Floristic names act as a productive means of creating a stylistic expression of the text and give it an emotional coloring either of minor or major sounding.

Key words: floronomes, dialect sayings of Rivne region, folklore texts, poetic nominations, nominative variability, lexical variability.

Вступ. У ХХІ столітті зросла увага науковців до слова як мовно-функціональної одиниці. Вивчення флористичних найменувань як засобів емоційно-експресивного впливу зумовлене глибокою традиційністю використання рослинних номінацій у текстах різного стилю і жанру (Коломієць).

Цікавим є вивчення фітономенів як засобу увиразнення художніх творів як українських, так і зарубіжних письменників. Ця проблема стала предметом дослідження ряду науковців. Так, Л. В. Оліференко вивчала символіку фітонімів у ліричних творах Василя Стуса (Оліференко), Л. Е. Петрухіна – образи природи як стани екзистенції у поезії (Петрухіна), Р. С. Омельковець – номінацію флори в творах Лесі Українки (Омельковець, «Номінація») та фітономени як засіб увиразнення текстів Володимира Лиса (Омельковець, «Фітономени»).

Дослідженням символіки рослинної номінації у драмі феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки займалася Е. Боева: «традиційна фольклорна символіка, у якій зафіксований світогляд народу, активно використовується Лесею

Українкою поряд з нетрадиційним, індивідуально-авторським значенням, яке нашаровується на народну символічну семантику. Досліджувані назви рослин посідають особливе місце у тканині «Лісової пісні», перетворюються на символи, стаючи засобами образного мовлення, засобами характеротворення персонажів, беруть активну участь у створенні художнього цілого – драматичного твору» (Боева 267).

О. Ю. Дубовик дослідила функціонування образів рослин у близько 2500 американських поетичних творах ХХ ст. (Дубовик). Дослідниця визначила особливості вживання назв трав'янистих і деревних рослин у поетичних текстах, розглянула стилістичні прийоми з використанням флористичних найменувань, охарактеризувала основні типи флористичних образів, з'ясувала, що найменування рослин виступають як елементи пейзажних і портретних характеристик, беруть участь у відображенні внутрішнього світу автора.

На матеріалі поетичних творів II половини ХХ ст. І. І. Коломієць дослідила закономірності функціонування флористичних одиниць (166 назв деревних рослин, 243 назви трав'янистих рослин і 51 назва сільськогосподарських культур) у поетичному тексті, розглянула традиційні, індивідуально-авторські й універсальні випадки переосмислень флороназв у поезії, виявила та систематизувала художньо-стилістичні функції флоролексем з погляду їхньої семантичної структури (Коломієць).

У дисертаційному дослідженні В. В. Галайчук подав опис та аналіз фольклоризмів-фітонімів. Автор розглядає мікросистему «Рослини» у межах замовлянь, а найбільш частотні й виразні фітоніми *осика*, *дуб*, *калина* – у системі фольклорних жанрів, окреслює ономасіологічні та семасіологічні особливості фітонімної системи фольклору, встановлює залежність семантико-прагматичного потенціалу назв рослин від ментальних властивостей українців (Галайчук).

Мета роботи полягає у здійсненні аналізу семантико-стилістичного потенціалу флоролексем у народнопоетичній творчості Рівненської області, що досі не було предметом досліджень.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- 1) визначити набір фітоназв у народнопоетичній творчості Рівненщини;
- 2) розробити класифікаційну систему вживаних флоролексем;
- 3) з'ясувати функціонально-стилістичні особливості флорономенів як одиниць народнопоетичного мовлення Рівненщини.

Джерелами дослідження є записи народних пісень, самостійно зібрані у селах Дубенщини та Млинівщини Рівненської області.

Матеріал і методи дослідження. Поставлена мета і завдання визначають необхідність використання різнопланових методів лінгвістичного аналізу, як-от: *описовий* метод спостереження над словом, який передбачає вияв флоролексем та їхню систематизацію; *контекстний*,

який дозволяє визначити специфіку сучасних поетичних уживань і способи включення аналізованих одиниць у мовну тканину поетичного тексту; *компонентний*, що сприяє визначенню структурних елементів флористичних слів-образів при з'ясуванні їхнього стилістичного призначення в системі мовно-виражальних засобів твору. Застосовуються також прийоми *лексикографічного* та *якісно-кількісного* аналізу.

Результати дослідження та дискусія. Ботанічна лексика, належить до однієї з найбагатших тематичних груп мови та становить неабиякий інтерес для науки через її значну кількість, походження, шляхи формування, особливе місце в системі мови, регіональні особливості та цікаву інформацію, яка в ній міститься. І тому вона часто привертає увагу мовознавців.

Дослідження говорів різних регіонів, їх лексичного складу, семантики безперечно є актуальними і спонукають дослідників до ретельного їх вивчення та опису.

Твори письменників на волинську тематику, які часто стають зразком живої народної мови, також фіксують значну кількість фітономенів і термінів травництва, що допомагає яскраво відтворити самобутність поліського краю (Омельковець, «Фітономени» 112). Фольклор Волині та Рівненщини також багатий на цю лексико-семантичні групу.

Фітоназви, представленні у фольклорних текстах Рівненщини, можна поділити на кілька лексико-семантичних груп: дерева та кущі, лікарські рослини, злакові рослини, дикорослі рослини, декоративні рослини, водні рослини, сільськогосподарські рослини. Всього зафіксовано 33 одиниці (12 – дерева та кущі, 4 – лікарські рослини, 3 – злакові рослини, 3 – дикорослі рослини, 7 – декоративні рослини, 1 – водні рослини, 3 – сільськогосподарські рослини).

Функціональна активність досліджуваної ЛСГ характеризується такими кількісними показниками: всього – 70 слововживань; дендролексеми – 29 слововживань, зокрема верба – 7 фіксацій, калина (калинонька) – 6 фіксацій, дуб – 2 фіксації, терен – 4 фіксації, вишня, черешня, ліщина, береза – по 1 фіксації, бузина – 3 фіксації, явір (яворина) – 3 фіксації; назви трав'янистих рослин – 26 фіксацій, зокрема фіалки (фіялки), незабудки (незабудьки), чорнобривці, лілія (лілея), тютюн, осока, м'ята, рута – по 1 фіксації, айстри (астри) – 3 фіксації, рожа – 2 фіксації, очерет – 4 фіксації, ромашка – 5 фіксацій, хміль – 4 фіксації; назви сільськогосподарських культур – 15 фіксацій, зокрема пшениця (пшениченька) – 5 фіксацій, буряки (бураки) – 7 фіксацій, гречка – 2 фіксації та жито – 1 фіксація.

Максимально високою частотністю позначені такі дендролексеми, як верба – 7 фіксацій та калина – 6 фіксацій.

Верба в українській народній традиції фігурує як «жіноче дерево», адже є символом таємної сили жінки, плодючості, материнства, щирих почуттів (у багатьох народних родинно-побутових піснях та баладах – переважно депресивного забарвлення). Уособлення у вербі весняного

пробудження природи від зимового сну асоціювалось у родинному житті зі шлюбом, із розквітом молодих життєдайних сил. Вербa присутня також у весільних та весняних обрядодійствах, символізуючи одруження і продовження роду. У родинному побуті це дерево виступає надійним оберегом від різних незгод:

Кажуть, верба біля криниці – не матимеш п'яниці, верба край городу – відверне шкоду, верба біля брами – сам Господь з нами...

Тополя є майже аналогічним символом стрункої дівочої постави, чистої юної краси, також символізує дівочу та жіночу самотність та невтішність. Тополя край дороги, як і похилена над водою верба, є втіленням дівчини або жінки наодинці з власною долею та переживаннями.

В українському фольклорі вербі й тополі притаманне як порівняння, так і метаморфоза. У першому випадку переважає ототожнення емоційного стану зажуреної дівчини (у окремих випадках – юнака) з похиленою вербою або тополею, тужливим шелестінням їх листя:

*На городі верба рясна.
Там стояла дівка красна.
Вона красна, ще й вродлива.
Її доля нещаслива.
Ой у полі дві тополі –
Одна другу перехитує,
А в козака дві дівчини –
Одна другу перепитує:
– Подружечко дорогая,
Чи бачила мого милого?»
– Ой бачила ще й видала,
Ще й трохи з ним постояла.
Ой у полі – дві тополі
Верхи зеленіють.
За одною дівчиною
Три козаки мліють.
Ой хоч млійте,
хоч не млійте –
Я не ваша буду.
Я одного любила,
А за двох забуду.*

У другому випадку йдеться про поширений мотив перетворення людини у згадані дерева, однак це диво також має психоемоційне підґрунтя – зрада коханою людиною, її смерть чи довга розлука, докори сумління.

Вербa чи тополя у багатьох піснях виступають частиною пейзажу, тлом та безмовним свідком сумних подій, які символізують:

Як ми стояли під вербою,

*Згадай, що ти мені казав.
Казав, що будеш вік любити
І не покинеш обіщав.
А ти покинув, насміявся,
Ой, як не соромно тобі...*

Калина в українців здавна вважалася символом роду, краси, пам'яті поколінь. Значна поширеність калини на українських землях пов'язана із багатьма календарними та родинно-побутовими обрядами. У асоціативному зв'язку фольклорний образ цієї рослини символізує матір, дівчину, рід, Україну, мову, пісню. Калина також є уособленням дівочої вроди та жіночності, асоціюючись за зовнішніми ознаками як з фізичними рисами красуні-дівчини (білий цвіт – біле личко, багряні ягоди – дівочий рум'янець та червоні вуста), так і традиційними елементами одягу та прикрасами (широке листя – сукня, білий цвіт – мережана сорочка чи вінок, багряні ягоди – коралі та сережки). Калина була присутня у весільному обряді – нею оздоблювали короваї, прикрашали столи, вбрання нареченої, вишивали на весільних рушниках як символ дівочої невинності та доброї долі. Також калина була атрибутом і поховального обряду – калинове деревце садили на могилах полеглих героїв, передчасно померлих коханих, загалом рідних та близьких людей. Калина символізувала останню шану та вічну пам'ять у людських серцях:

*На багатім сині висока могила,
А на сиротині – червона калина.*

Такий самий сенс мали й інші рослини, які виступали символом роду та рідної домівки, адже традиційно росли в саду коло хати **чорнобривці**, **рута** і **м'ята** (дуже часто об'єднані в одну назву «рута-м'ята»). Ними також квітчали останню домівку людей у знак нерозривності родової пам'яті:

*...Аж приходить його мила,
Дивись-дивись – от могила.
Ані м'яти, ані рути,
Десь тут гірняк має бути.*

До того ж чорнобривці відомі в народній флористичній традиції українців як символ матері, її нерозривного зв'язку з дитиною, а також батьківщини, рідного краю та довічної приналежності до них:

*Посаджу я чорнобривці
У матусі в головах,
Щоб матуся пам'ятала,
Що у неї я була.*

Бузина попри те, що в народних уявленнях є рослиною, пов'язаною з потойбічними силами та відьомством, також слугує в деяких народних піснях уособленням привабливої дівочої зовнішності:

*На городі бузина така біла, як і я...
На городі бузина листям зелененька,
А я собі та й гуляю, бо ще молоденька...*

*На городі бузина – пов'яло коріння,
А хто мене поцілує – заробить спасіння.*

Береза (бережа – «та, хто береже») у віруваннях давніх слов'ян була пошанована як дерево Берегині Лади – захисниці сім'ї, любові та родинного добробуту. Звідси відомий вислів та усталене в українській традиції ставлення до жінок як до берегинь роду та домашнього вогнища, а відтак у давні часи на українських землях існували священні гаї – дубові й березові, з якими було пов'язано чимало суто дівочих та жіночих обрядів і ворожінь, зокрема на Зелені свята. Березове деревце включене у весільні обряди, колядування, тощо.

У фольклорі вона є символом заміжньої жінки, дівчини, кохання:

*Ой у лісі на узліссі цигани стояли,
Під білою березою шатра розставляли.
Циганочко-вороженько, вчини мою волю,
Зчаруй того козаченька, щоб ходив зі мною.*

Тут варто зазначити, що береза дійсно відома як дерево, що здавна фігурувало у ромських ворожіннях. Роми повивали навколо берези натільну сорочку й прислухалися до шуму листя, адже почуте мало віщувати долю (Дмитренко). Образом дівчини із нещасливою долею виступає береза у такій пісні:

*У полі береза, у полі кудрава!
Хто йде – не минає, березу ламає.
Хто йде – не минає, березу ламає,
Горе тому жити, хто пари немає.*

У говірках Рівненщини поширена народна назва *ружа* (рожа) (Омельковець, Словник 174) на позначення **мальви** (*Málva L.*). Ружа асоціюється з пишною та гордою красою, відтак у народнопісенній спадщині дуже часто трапляються стійкі порівняння красивої людини з цією квіткою. Переважно йдеться про дівочу вроду, квітучу юність та чистоту:

*Ішов відважний гайовий
До лісу темного.
За ним ішла дівчинонька
Така гарна, як рожечка.
Він взяв її за рученьку,
Повів у темний гай.*

Втрачену дівочу цноту в народних родинно-побутових піснях та баладах часто порівнюють із зів'ялою ружею:

*Ой чого ж ти, рожі квітка,
На воді зів'яла?
Ой чого ж ти, моя доню,
Така марна стала?
Ой стала я, моя мамо,
Ой стала я, стала,*

*Бо я вчора із вечора
З козаком стояла.*

Народна назва *васильки* (*василечки*) на позначення **ВОЛОШКИ звичайної** (*Centaurea cyanus L.*) символізує ніжну душевну красу, скромність, привітність. Найменування рослини – лексема чоловічого роду, похідна від імені Василь, а тому асоціюється з юнаком, сліди перебування якого на подвір'ї хоче приховати від матері героїня народної пісні:

*Ой якби ж то мені раньше неньки встати,
Вирвати, вирвати в саду василечки, слід позамітати.*

Лілія є втіленням дівочої чистоти та невинності, дівування до шлюбу. Ця ніжна квітка також символізує необхідність турботливого ставлення до почуттів, яким важко не зів'янути після розчарувань. Так і у пісні йдеться про швидкоплинність стосунків у юні літа та необхідність зберігати й підтримувати віру в кохання:

*А в нашім саду ростуть лілеї.
Все поливай та поливай.
Вже надоїли ті ухажори.
То любляй, то забувай.*

Фіалка також символізує беззахисність та вразливість закоханої людини, переживання про невзаємність почуттів, неминучу розлуку. У наведеній нижче журливій народній пісні похилені суцвіття фіалок символізують емоційний стан закоханого юнака, якому доводиться залишати дівчину, вирушаючи у похід:

*Чого, фіялки, похилились,
Схилили голову в траву?
Чого, козаче, зажурився,
Схилив додолу голову?
Ой, як же мені не журитись –
Болить у мене голова.
Любив дівчину щирим серцем –
Тепер я мушу покидати.*

Висновки та перспективи дослідження. У фольклорних текстах Рівненщини флорономени утворюють багату в репертуарному плані тематичну групу лексики, ступінь репрезентації і номінативна варіативність десигнатів якої різна.

У поетичному мовленні флоролексеми набувають специфічних рис як образно-естетичні, художньо-значущі елементи мови. Образна природа фітоназв базується на традиціях народнопісенної поезики, елементах давніх вірувань слов'ян і підпорядковується індивідуально-авторському осмисленню. Але не вся флористична лексика перебуває в активній стилістичній позиції. Флористичні назви виступають продуктивним засобом творення стилістичної експресії тексту і надають йому емоційної налаштованості мінорного або мажорного звучання.

Флористичні назви виступають продуктивним засобом творення стилістичної експресії тексту і надають йому емоційно-налаштованої романтичної наснаженості мінорного або мажорного звучання.

Поетичні твори відзначаються насиченістю флоролексемами, які є вагомими компонентами як номінативних, такі і образних одиниць художнього тексту. Основними способами і прийомами поетичного освоєння флоролексикону виступають образно-тропеїчні перевтілення та символізація. Джерелом яскравої образності мовної тканини поезій слугують загальнонародні традиції використання найменувань із світу флори з урахуванням первісних уявлень предків, а також включення флоролексем у поетичний обіг із проявом індивідуальної неповторності в рамках творчості поета.

Фактичний матеріал засвідчує продуктивність використання флоролексем у ролі стилістем та експресем широкого емоційно-оцінного плану. Образна природа флоролексем підпорядковується індивідуально-авторському осмисленню. Більшість таких флороназв характеризуються позитивно-емоційною або мінорною забарвленістю.

У численних пейзажних замальовках флоролексеми органічно вплітаються в мовно-поетичну структуру тексту, створюючи виразний локально-національний колорит зображуваного.

Список використаної літератури

- Боева, Евеліна. Символіка рослинної номінації у драмі-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня». *Леся Українка і сучасність: збірник наукових праць*. Луцьк: «Вежа», 2008, т. 4, кн. 2, с. 266–75.
- Галайчук, Володимир. Лексичні одиниці мікросистеми «Рослини» в українських фольклорних текстах. Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Львів, 2004.
- Дмитренко, Микола. «Берега – давній оберіг». *Слово Просвіти*. URL: <http://slovoprosvity.org/2008/01/30/151-old/>.
- Дубовик, Александра. Образы флористики в художественном тексте (на материале американских поэтических произведений XX в.). Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01. Одесса, 1997.
- Коломієць, Інна. *Флоролексеми в українській поезії II половини XX століття: функціонально-стилістичний аспект*. Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2003.
- Оліференко, Леся. «Символіка фітонімів у ліричних творах Василя Стуса». *Рідна мова : освітній кварталник Українського вчительського товариства*. Валч (Польща), № 19, 2013, с. 31–5.
- Омельковець, Руслана. «Номінація флори в творах Лесі Українки». *Волинська філологічна: текст і контекст*, вип. 17, 2014, с. 225–35.
- Омельковець, Руслана. «Фітономени як засіб увиразнення текстів Володимира Лиса». *Лінгвостилістичні студії*, вип. 7, 2017, с. 112–20.
- Омельковець, Руслана. *Словник ботанічної лексики західнополіських говірок*. Луцьк : П.П. Іванюк В.П., 2016.
- Петрухіна, Людмила. *Образи природи як стани екзистенції у поезії (теоретичний аспект)*. Дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 2000.

References

- Boeva, Evelina. "Symbolism of Plant Names in Fairy-Drama by Lesya Ukrainka "Lisova Pisnya". *Lesia Ukrainka i suchasnist: zbirnyk naukovykh prats*. Lutsk: "Vezha", 2008, vol. 4, book 2, pp. 266–75.
- Halaichuk, Volodymyr. *Leksychni odynytsi mikrosystemy "Roslyny" v ukrainskykh folklornykh tekstakh*. PhD Thesis Abstract. Lviv, 2004.
- Dmytrenko, Mykola. "Bereza – davniy oberih". *Slovo Prosvity*. slovoprosvity.org/2008/01/30/151-old/.
- Dubovyk, Aleksandra. *Obrazy florystyky v khudozhestvennom tekste (na materyale amerykanskykh poetycheskykh proyzvedenyi XX v.)*. PhD Thesis. Odessa, 1997.
- Kolomiyets, Inna. *Florolexemes in Ukrainian poetry of the late 20-th century: functional-stylistic aspect*. PhD Thesis Abstract. Kyiv, 2003.
- Oliferenko, Lesia. "Symvolika fitonimiv u lirychnykh tvorakh Vasylia Stusa". *Ridna mova : osvittii kvartalnyk Ukrainskoho vchytelskoho tovarystva*. Valch (Polshcha), no 19, 2013, pp. 31–5.
- Omelkovets, Ruslana. "Nomination of Flora in the Works of Lesia Ukrainka". *Volyn philological: text and context*, iss. 17, 2014, pp. 225–35.
- Omelkovets, Ruslana. "Phytonomen as a Means of Enhancing Expressiveness in the Texts by Volodymyr Lys", *Linguostylistic Studies*, iss. 7, 2017, pp. 112–9.
- Omelkovets, Ruslana. *Slovnyk botanichnoi leksyky zakhidnopoliskykh hovirok*. Lutsk: P.P. Ivaniuk V.P., 2016.
- Petrukhina, Liudmyla. *Obrazy pryrody yak stany ekzystentsii u poezii (teoretychnyi aspekt)*. PhD Thesis. Lviv, 2000.

Стаття надійшла до редколегії 16.11.2022